

Asia: VN/1364/2021

Ehdotus kulttuuriperintöstrategiaksi

Lausunnonantajan lausunto

Mikä on näkemyksenne strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista yleisesti?

Strategia keskittyy kulttuuriperinnön yhteiskunnalliseen merkitykseen, näkökulmina kestävyys, yhdenvertaisuus, osaamisen sekä taloudellisen painoarvon kasvattaminen. Näissä on kyseessä vielä vakiintumattomat ja hyödyntämättömät näkökulmat kulttuuriperintöalalla ja -toimintaan sekä yhteiskunnalliseen kehitykseen eli kannatamme näitä valintoja.

Mikä on näkemyksenne strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista oman toimialanne tai tehtävänne näkökulmasta?

Taiteen ja kulttuurin sekä tiedekentän kansainvälisenä toimijana kytkeydymme kestävyys, edistämiseen sekä taide- ja kulttuurialan mm. kansainvälisyyteen liittyvien toimintatapojen, että kulttuurisen muutoksen näkökulmista. Instituuttien tavoitteena on yhdenvertaisuuden taiteen, kulttuurin ja tieteen kentällä sekä yhteiskunnissa laajemminkin.

Strategiassa olevat kirjaukset liittyvät tutkittuun tietoon, ja tiedon tuottamiseen ja sen saavutettavuuden edistämiseen ja hyödyntämiseen, sekä tutkimukseen ja tutkimuksen kansainvälisyyden edistämiseen liittyvät erityisesti tiedeinstituuttien toimintaan.

Instituutit edistävät taiteen, kulttuurin ja tieteen ammattilaisten, opiskelijoiden ja organisaatioiden oppimista ja osaamista (ml. osaaminen kohdemaasta ja kansainvälisyydestä), tarjoavat valmiita verkostoja ja kontakteja sekä opetusta, kursseja, residenssejä, työtilauksia ym. oman työllistymisen ja urapolun tueksi. Näin instituutit ovat osa luovan talouden arvoketjua ja kansainvälistä ekosysteemiä. Tarve määrittellä ja nostaa luovan työn arvoa ja arvostusta sekä kehittää tapoja laskea taloudellista merkitystä sekä kehittää luovan alan rakenteita ja edistää alan digitaalisuutta sekä liiketoimintamahdollisuuksia ja -malleja on yhteinen.

Instituutit tukevat kulttuurivaihtoa, kulttuurien välistä vuoropuhelua, sekä Suomi-kuvaa, jossa myös kulttuuriperinnöllä on rooli.

Instituutit edustavat Suomea maailmalla, ja kansalaisyhteiskunnan toimijoina niillä on mahdollisuus toimia ammattimaisesti taiteen, kulttuurin ja tieteen kentällä keskittyen kiinnostaviin tekijöihin ja ilmiöihin päivittäen, ajankohtaistaen ja monipuolistaen käsitystä, tietoja ja kuvaa Suomesta - ja sen taiteesta, kulttuurista ja tieteestä. Niillä on mahdollisuus käydä dialogia myös hankalassa poliittisessa tilanteesta. Myös kulttuuriperintöstrategia puhuttelee vahvasti kansalaisyhteiskuntaa - merkittävä osa kulttuuriperintötoiminnasta on kansalaisyhteiskunnan toimintaa (yhteisö ja yksilötasolla).

Toimivan kansalaisyhteiskunnan sekä niiden välisen vuoropuhelun merkitystä kansainvälisessä yhteistyössä ja demokratian edistämisessä tulisi jatkossa korostaa.

Kommenttinne lukuun 5.1

-

Kommenttinne lukuun 5.2

-

Kommenttinne lukuun 5.3

Kommenttimme luvun osioon "Kulttuuriperinnön tutkimus on monitieteistä ja kansainvälistä ja sen tuloksia hyödynnetään laajasti"

Ehdotamme seuraavaa

Ehdotamme MUUTOSTA: termissä "laajaa" --> "laaja-alaista"

LISÄYS: Kulttuuriperinnön tutkimusta on erityisesti humanistisella alalla ja taidekorkeakouluissa, mutta myös muilla aloilla.

On arvokasta, että strategia pyrkii luomaan (ajallista) kytköstä (nyky)taiteen eri lajien ja kulttuuriperinnön välille sekä luovan toiminnan ja alojen elinvoimaisuuden sekä monimuotoisen kulttuuriperinnön välille.

Tuntuu kuitenkin siltä, että nostamalla esimerkiksi taidekorkeakoulun ja taiteen strategia olettaa, että muu kulttuuriperintö ja muut tutkimusalat ikään kuin ymmärretään jo kulttuuriperinnöksi. Näin ei kuitenkaan todennäköisesti ole vaan myös muut tutkimussuunnat ja kulttuuriperinnön lajit olisi jollain lailla syytä mainita samassa yhteydessä (mm. tavat, toiminta, joka on kulttuuriperintöä, historiallinen muistimme tapahtumista, jotka vaikuttavat valintoihimme tänä päivänä)

On huomattava, että kaikki tämän hetken taide ei muodostu kulttuuriperinnöksi, vaan kyse on nyt ja tulevaisuudessa tehtävistä valinnoista.

Poistetaan "merkittävä" --> Osa huomisen kulttuuriperinnöstä muodostuu tämän päivän audiovisuaalisesta ja visuaalisesta taiteesta.

MUUTOS: "Tutkimus tarjoaa syvällistä ja oikeaa tietoa omasta ja muiden historiasta ja kulttuuriperinnöstä, lisää ymmärrystä ja omistajuutta ja tuo kulttuuriperinnön lähemmäs jokaisen arkea" -->poistetaan "oikeaa" ja muokataan loppuosaa.

UUSI: "Tutkimus tarjoaa syvällistä ja tietoa omasta ja muiden historiasta ja kulttuuriperinnöstä ja lisää ymmärrystä."

LISÄYS: tarvitaan tutkimuksen viestintää, esimerkiksi tiedeviestintää, että kulttuuriperintö voisi tulla lähemmäs arkea.

Hienoa, että "kansainvälisyyteen panostetaan" . Konkreettisesti tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi tukemalla tutkijoiden ja tiedeorganisaatioiden osallisuutta kansainvälisissä kulttuuriperintötutkimuksen verkostoissa. Kulttuuriperintöön liittyvien arvokysymysten analysointi kansainvälisesti eri yhteiskunnallis-poliittisissa tilanteissa on tärkeää ja on olennaista, että suomalaiset, Suomi-lähtöiset tai Suomessa toimivat tutkijat ovat mukana tässä työssä.

Kommenttinne lukuun 5.4

Lukuun 5.4. ehdotamme lisättävän kansainvälisyyden.

Euroopassa Luovien alojen osuus BKT:sta on Suomea korkeampi.

"Luovan talouden arverkot muodostuvat eri toimijoiden monimuotoisessa kansainvälisessä vuorovaikutuksessa"

POIS: monimutkaisesta

"Kulttuuriperintösisältöjä ja -palveluita sekä kulttuuriperintöalan toimijoiden osaamista tulisi hyödyntää kansainvälisissä arverkoissa nykyistä monipuolisemmin ja pitkäjänteisemmin."

3. kappale

"... digitaaliseen kulttuuriperintöön pohjautuvien matkailutuotteiden kehittämiseksi kansainväliselle yleisölle".

Toimenpidelinjaukset:

Kulttuuriperintöyrittäjyydelle ja kulttuuriperintöön pohjautuvalle vastuulliselle liiketoiminnalle kannustetaan luomaan uusia ja myös kansainvälisiä toimintamalleja.

Mikä on näkemyksenne strategian yhteiskunnallisista ja taloudellisista vaikutuksista?

Tällä hetkellä vaikutuksia kuvataan vielä yleistasolla ja osin myös hypoteettisesti. Hyvinvoinnin, yhteiskunnalliseen koheesion ja resilienssin lisääntyminen sekä

välillisten taloudellisten vaikutusten osoittaminen vaativat vielä lisää tietoa ja tutkimusta sekä niiden viestintää.

Tässä kohdassa voisi tuoda reilusti esiin sen, että yhteiskunnallisia ja taloudellisia vaikutuksia ei synny ilman kulttuurisilla vaikutuksia. Eli ilman "itseisarvoa" ei ole "välinearvoa". Kulttuuriperintöä koskeva arvokeskustelu on olennaista sinänsä, ja sen tulee olla jatkuvaa. Arvokeskusteluun osallistuminen itsessään antaa henkistä voimavaraa ja tarjoaa kulttuurista selkänokkaa yksilöille, yhteisöille ja yhteiskunnille. Jo se, että pääsee mukaan keskustelemaan ja määrittelemään tuottaa lisäarvoa: aktiivinen kansalaisuus mahdollistuu ja vahvistuu. Strategiassa olisi hyvä vielä korostaa, että tähän keskusteluun ja määrittelyyn tulee saada kaikki mukaan, mikä nyt ei vielä tällä hetkellä toteudu (esim. uudet suomalaiset). Strategian haasteena, myös vaikutusten osalta on, että sen toteuttamiseen tulisi sitoutua ja osallistua yli sektorirajojen sekä valtion, hyvinvointialueiden, yhteisöiden ja yksilöiden toimesta. Strategian toteutuminen edellyttäne osin myös julkisen sektorin toiminnan jonkinasteista uudistumista kohti systemisyyttä.

Mahdolliset muut strategiaehdotusta koskevat huomionne.

Kommentit määritelmästä:

Määritelmä on ansiokas eikä tehtävä ole helppo, mutta tällaisia huomioita haluaisimme esittää:

Määritelmän passiivi-muoto on ongelmallinen, koska se antaa vaikutelman, että kulttuuriperintöä vain "syntyy", vaikka se on aktiivisen toiminnan, eli jatkuvan määrittelyn ja arvokeskustelun, eli arvon tuottamisen, tulos. Siten passiivimuotojen "syntyy" sekä "uudistetaan, säilytetään ja siirretään" käyttäminen tuntuu jättävän tehdyt arvovalinnat pimentoon. Tätä kyllä nostetaan muualla strategiassa esiin.

Kp:n määrittely sekä ohjaa yhteiskunnallista päätöksentekoa, että on yhteiskunnallisen keskustelun seurausta ja siihen vaikuttavat myös kansainväliset virtaukset. Me määrittelemme arvokkaan eli säilytettävän kulttuuriperinnön tässä ajassa, mutta se, mitä me määrittelemme kulttuuriperinnöksi nyt, tulee muuttumaan. On siis tärkeä tehdä näkyväksi, kuka määrittelee, missä määrittely tapahtuu, ja minkälaisia määritelmiä kulttuuriperintö saa siitä riippuen. Ja miten nämä määrittelyt ja tulkinnat siirtyvät toimintaan.

Sen kautta, että ymmärrämme kulttuuriperintökeskustelun jatkuvana ja kaikille avoinna olevana arvokeskusteluna, muodostuu kiinteä kytkös demokratiaan arvona. Kiinnostavaa on, että kaikissa kulttuureissa kulttuuriperintö ei määriy samoin.

Strategian valmistumisen jälkeen on tarkoitus laatia erillinen toimeenpanosuunnitelma. Pidättekö tätä tärkeänä? Jos kyllä, niin miksi?

Ehdottomasti. Kyseessä on kautta aikojen ensimmäinen linjaus tulevaisuuden kulttuuriperintöpolitiikasta eli ala on vahvassa kehitysvaiheessa. Teemat edellyttävät lisää keskustelua kulttuuriperinnöstä, kulttuuriperintöalan toimijoiden kytkeytymistä siihen sekä toimenpiteiden konkretisointia, jotta niitä voidaan toteuttaa.

Millaisia osallistamisen tapoja haluaisitte toimeenpanosuunnitelman laatimisessa käytettävän?

Työpajatyöskentely olisi eduksi, eli mallin luominen tähän ja resursseja niiden laadukkaaseen toteuttamiseen. Kyselyt toimivat myös. Työryhmän kokoonpanoon kannattaa keskittyä ja pyrkiä tunnistamaan myös uusia kulttuuriperintötoimijoita sekä tukea uusien kumppanuuksien syntymistä. Tärkeitä näkökulmia ovat mm. kriittinen kulttuuriperintötutkimus, yksittäiset aktiivit ja yhteisötoimijat, talousosaaminen, oikeusosaaminen (immateriaalioikeus), kansainvälinen osaaminen sekä digitaalisuuden, taiteen ja muiden luovien alojen asiantuntijoiden ja toimijoiden osallistuminen. ,

Millaisena näkisitte oman tai edustamanne tahon roolin strategian toimeenpanossa?

Roolina voisi olla muun muassa:

Kulttuuriperinnön tutkimuksen kansainvälisyyden edistäminen: tutkijoiden osallisuuden tukeminen kansainvälisissä verkostoissa / hankkeissa

Myös kulttuuriperintöön liittyvät keskustelut ja projektit esimerkiksi taiteilijoiden suhde ja tulkinnat kulttuuriperinnöstä

Kulttuuriperintödialogin / kulttuurien välisen vuoropuhelun merkitys kansainvälisessä yhteistyössä

Kulttuuriperinnön rooli Suomi-kuvassa

Luovan talouden edistäminen – erityisesti kansainvälinen yhteistyö (liiketoimintamallit ja digitaalisuus)

Taiteen ja kulttuurin alan opiskelijoiden ja ammattilaisten kansainvälisyysosaamisen vahvistaminen

Lämsä Hanna

Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit ry - Hanna Lämsä